

VÝBĚR TÉMAT ZE ZPRÁVY O ŠKOLSKÝCH PORADENSKÝCH ZAŘÍZENÍCH: KAPACITY, ČINNOSTI A JEJICH DOSTUPNOST

Školská poradenská zařízení kapacity, činnosti a jejich dostupnost

Tematická zpráva

2025

2026

Počet dětí, žáků a studentů, kteří vyhledávají pomoc pedagogicko-psychologických poraden (PPP) a speciálně pedagogických center (SPC), dlouhodobě roste. Školská poradenská zařízení (ŠPZ) se tak stávají klíčovým článkem podpory rovného přístupu ke vzdělávání – zároveň ale narážejí na limity systému, zejména v personální oblasti a v nerovnoměrné dostupnosti služeb napříč kraji. Na tyto souvislosti opakovaně poukazuje Česká školní inspekce.

Zjištění zároveň ukazují, že se mění nejen objem práce poraden, ale i její charakter. Stále větší část kapacit je věnována diagnostice a administrativním činnostem spojeným s nastavováním podpůrných opatření, zatímco na systematickou práci se žáky, dlouhodobé intervence či metodickou podporu škol zbývá méně prostoru. To se promítá jak do dostupnosti samotných služeb, tak do jejich dopadu na vzdělávací dráhu dětí a žáků.

1

POPTÁVKA PO PORADENSKÝCH SLUŽBÁCH ROSTE RYCHLEJI NEŽ KAPACITY ZAŘÍZENÍ

Školská poradenská zařízení v posledních letech pracují s rostoucím počtem klientů. Tento trend souvisí s větším důrazem na inkluzivní vzdělávání, nárůstem počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, ale také s větší informovaností rodičů a škol o možnostech podpory. Personální posílení systému však tomuto vývoji plně neodpovídá – zejména u psychologů, jejichž přepočtené úvazky dlouhodobě stagnují. Výsledkem je zvýšená zátěž pracovišť a prodlužování čekacích lhůt na služby.

2

VÝRAZNÉ ROZDÍLY MEZI KRAJI V DOSTUPNOSTI A ZÁTĚŽI PORADEN

Zpráva ukazuje výraznou regionální nerovnoměrnost. V některých krajích připadá na jednoho odborného pracovníka i několikanásobně více klientů než jinde. Tyto rozdíly nejsou dány jen počtem zařízení, ale také jejich velikostí, organizačním uspořádáním a strukturou klientely. Zároveň se liší dostupnost specializovaných pracovišť SPC – zejména pro žáky se smyslovým či tělesným postižením, kde je nabídka služeb v řadě krajů velmi omezená.

3

DIAGNOSTIKA A ADMINISTRATIVA VYTLAČUJÍ PŘÍMOU PODPORU ŽÁKŮ

Podstatná část pracovní náplně psychologů i speciálních pedagogů je věnována diagnostice a administrativním činnostem. Ty jsou nezbytné pro nastavování podpůrných opatření, zároveň ale výrazně omezují prostor pro dlouhodobější intervence, pravidelnou práci se žáky či systematickou podporu škol. V některých krajích navíc administrativa u speciálních pedagogů převyšuje diagnostickou činnost, což zvyšuje riziko profesního přetížení a snižuje efektivitu samotné podpory.

4

INTERVENCE JSOU ČASTO JEDNORÁZOVÉ NEBO NEPRAVIDELNÉ

Zatímco v pedagogicko-psychologických poradnách převažují jednorázové intervence, ve speciálně pedagogických centrech probíhá práce se žáky častěji v delších intervalech (nejčastěji jednou za 14 dní). Rozsah a pravidelnost intervencí se však mezi kraji velmi liší. V praxi to znamená, že přístup dítěte k dlouhodobé odborné podpoře závisí výrazně na místě bydliště, nikoli pouze na jeho potřebách.

5

ZASTARALÉ DIAGNOSTICKÉ NÁSTROJE ZŮSTÁVAJÍ V BĚŽNÉ PRAXI

Zpráva znovu upozorňuje na přetrvávající využívání starších diagnostických nástrojů, zejména v oblasti posuzování lehkého mentálního postižení. Modernější metody se zavádějí pomalu, a to i kvůli jejich finanční náročnosti a nedostatečné systematické podpoře zavádění do praxe. To má dopady nejen na kvalitu diagnostiky, ale i na spravedlivé nastavování podpůrných opatření.

6

PORADNY VOLAJÍ PO SYSTÉMOVÉ PODPOŘE

Vedoucí pracovníci školských poradenských zařízení nejčastěji poukazují na potřebu:

- jasnější a jednotné interpretace legislativy,
- stabilnějšího financování a lepších platových podmínek,
- posílení personálních kapacit,
- modernizace diagnostických nástrojů a metodické podpory.

Tyto oblasti jsou klíčové pro udržení kvality poradenských služeb i pro stabilitu odborných týmů.

ZÁVĚR

Školská poradenská zařízení v posledních letech pracují pod stále větším tlakem. Roste počet klientů, složitost jejich potřeb i očekávání ze strany škol a rodičů, personální a kapacitní posilování systému však za tímto vývojem zaostává. Praxe tak ukazuje, že poradny a speciálně pedagogická centra zajišťují především nezbytnou diagnostickou agendu, zatímco na pravidelnou intervenci, prevenci a metodickou podporu škol zbývá omezený prostor.

Bez cílených změn hrozí další zužování činnosti školských poradenských zařízení na diagnostiku a administrativní výkon. Dopady by se postupně promítaly nejen do dostupnosti služeb, ale i do kvality a včasnosti podpory poskytované dětem, žákům a studentům v jednotlivých regionech.

DOPORUČENÍ NA ÚROVNI ŠKOLSKÉHO PORADENSKÉHO ZARÍZENÍ

Personál:

- ▶ Stabilizovat tým prostřednictvím supervizí a mentoringu
- ▶ Optimalizovat poměr přímé/nepřímé pedagogické činnosti

Diagnostika:

- ▶ Nahradit WISC-III verzí WISC-V (nyní 33 % pracovišť)
- ▶ Specifikovat doporučení úprav výstupů na konkrétní oblasti (nyní 7 % klientů)
- ▶ Investovat do kulturně citlivých nástrojů

Evidence:

- ▶ Standardizovat evidenci OMJ (nyní 77 % pracovišť) a PLPP (nyní 54 % pracovišť)
- ▶ Maximálně využívat funkce evidenčních systémů

Intervence:

- ▶ Rozšířit kapacity pro individuální intervence
- ▶ V SPC posílit intervenční péči oproti diagnostice

Spolupráce:

- ▶ Navýšit čas pro návštěvy škol (nyní 1,1–2,9 hod/týden na pracovníka)
- ▶ Poskytovat školám konkrétní praktické náměty

DOPORUČENÍ PRO ZŘIZOVATELE

Kapacity:

- ▶ Pravidelně analyzovat dostupnost služeb v území
- ▶ Řešit kapacitní problémy v krajích s nejvyšším počtem klientů na pracovníka
- ▶ Monitorovat počet klientů na pracovníka (nyní průměrně 168 v PPP, 127 v SPC za školní rok)

Personál:

- ▶ Vytvářet motivující pracovní podmínky
- ▶ Zajistit pravidelné supervize
- ▶ Spolupracovat s univerzitami na získávání absolventů

Financování:

- ▶ Zajistit prostředky na diagnostické nástroje, vzdělávání a tlumočníky
- ▶ Zohledňovat specifické potřeby jednotlivých pracovišť

Kvalita:

- ▶ Využívat výstupy ČŠI pro zlepšování
- ▶ Systematicky sbírat a využívat data pro plánování

DOPORUČENÍ NA ÚROVNI SYSTÉMU

Legislativa a metodika:

- ▶ Zajistit jasný výklad předpisů a včasné informování o změnách
- ▶ Vytvořit online platformu pro metodické materiály a konzultace
- ▶ Standardizovat postupy pro diagnostiku, doporučení a evidenci

Diagnostické nástroje:

- ▶ Vytvořit systém pořizování nových diagnostických nástrojů pro ŠPZ
- ▶ Koordinovat školení pracovníků v používání nových nástrojů

Personál:

- ▶ Podporovat získávání a stabilizaci psychologů a speciálních pedagogů

Data:

- ▶ Systematicky sbírat data o činnosti ŠPZ
- ▶ Využívat data pro evidence-based rozhodování
- ▶ Pravidelně publikovat souhrnné zprávy